

ANADOLU İRFANI VE TÜRKÇE

Cumhuriyetin kurucusu Atatürk, dilin millet hayatında önemine müdrük olarak apayrı önem vermiş “Türk Dili’nin kendi benliğine, aslındaki güzellik ve zenginliğine kavuşması için Devlet kurumlarının özen duymalarını” isteyerek dil konusundaki amacı zengin, güzel ve milli “Türk Dili”ne kavuşmak olmuştur. “Türk Ulusundanım diyebilmek için Türkçe konuşulmalıdır”, demişlerdir.

Erdi BATUR
(E) Vali

Türk boylarının 10’uncu yüz yıldan başlayarak İslam din ve kültürü içine girmeleri, siyasal ve toplumsal kurumların da yeni bir biçimlenmesine sebep olmuştur. 1071 Malazgirt Zaferinden sonra Anadolu’da kurulan Selçuklu Devleti döneminde resmi dil olarak Fars Dili kullanılması Anadolu Beyliklerini etkilemiş. Osmanlı Devleti, Arap alfabesine dayanan, Fars alfabesinden bir takım harfler alarak bir alfabe kullanmış Özellikle yazı dili Türkçe, Arapça, Farsça karışımı olan Osmanlıca yapay bir dil olmuştur. Fakat, halkın kullandığı Türkçe bu yapay dilden fazla etkilenmemiştir.

Konuyu irdelemek için, dönemin yaşam ortamını göz önüne getirerek, bir değerlendirme arkasından açıklamada bulunmak düşüncesiyle o tarihlere dönmek gerekir; Karamanoğlu Mehmet Bey dönemi yıllarında Anadolu Selçuklu Devleti,

Moğol akınları karşısında yıkılma sürecine girmişti. Anadolu Beyliklerinin yer yer ayaklanıp saltanat davasına kalkıştıkları bu dönemde, devlet düzeni bozulmuş, ayrıca Moğol baskısıyla çok sayıda Türk Boyları İran ve Horasan il’lerinden Anadolu’ya göçmüştü. Yeni gelen Türk Boyları ile birlikte, her tür inanç düşünce de gelmekte ve kendisine bir yaşam alanı aramaktaydı. Ortam da buna uygundu. Canından bezmiş halk, mistik inançlarla avunmak, sabrı, azla yetinmeyi ilke edinenek, çileli bir yaşama razı olmak durumunda idi.

Moğol işgaline boyun eğmeyen güney Türkmenleri başında Babalı’ların manevi önderi Baba İlyas’ın vekili Nure Sufi (Nurettin Bey) geçti. Ondan sonra Beylik oğlu Karaman’a kaldı. Larende, Ermenek, Konya, Alanya bundan sonra “Karaman İli” diye anıldı.

Mehmet Bey, Moğollara karşı savaşı şiddetlendirip Türkmenlerin başında Konya'yı ele geçirince emniyet ve asayişi sağlama tedbirlerine önem verdiler. Bölgede sükuneti sağlamak için, fetih şartlarının gereği yağma hareketlerini durdurdular. Çünkü baş eğenlerin talan ve yağma edilmesiyle, ilanihaye savaş şartları devam edemezdi. Sulh dönemi başlayınca, kendi tabii meşgalesine dönen halk ovada, yaylada ve dağlık kesimlerde geçinmelerine yönelik çalışmalara döndüler.

Türkmenler ile şehirliler, genel ifade ile yerleşik halk arasında iktisadi ahengin sağlanması önemli idi. Türkmenler yerleşik halk ile temelden hasım olmadığından, aralarında iktisadi bütünlüğün sağlanması gereklidi. Bu nasıl gerçekleşecekti? Bu insanların anlaşması ile olabilir. Karamanoğlu Mehmet Bey, Beylik'in uzun ömürlü ve daim olmasını ancak "Dil Birliği" ile olabileceğini düşündü.

Karaman Oğullarının siyaset sahnesine çıkışları 1243 ve 1256'dan sonraki olayların etkisi vardır. Çünkü bu yıllarda Selçuklu ülkesinde mevcut düzen değişmeye yüz tutmuş, önceki dönem de teessüs eden dengeler alt-üst olmuştu. Şartların değişimi ile Karaman Oğullarının yeni girişimleri olağandı ve yeni siyasi gelişme imkanı aradılar.

Karamanlılar, Beyliğin Moğol baskısı altına girmesine, diğer taraftan Türk kültürünün yabancıların elinde eriyip gitmesine rıza göstermediler. Milli egemenliğin öncülüğünü yapan Karamanoğlu Mehmet Bey, ülke egemenliğinin yok olmasını istemiyor, cefalar altında ezilip giden Türklerin kurtarılması için yoğun cabalar sarf ederek askeri, siyasi ve kültürel girişimde bulundular. Son aşamada; İl Beyleri ve ileri gelenlerden oluşan Mecliste geleceğe yönelik kararlar alındı. Bu kararların

"Bu günden sonra; divanda, dergahta, barigahta, mecliste ve meydanda, Türkçeden başka dil kullanılmayacaktır."

başında, resmi dilin Türkçe olması hakkında "Tarihi Ferman" vardı.

"Bu günden sonra; divanda, dergahta, barigahta, mecliste ve meydanda, Türkçeden başka dil kullanılmayacaktır."

Ünlü Ferman Karamanoğlu Mehmet Bey tarafından 10 Zilhacce 676 Perşembe (13 Mayıs 1277) günü ilan edildi. Fermana aykırı hareket edenlere büyük cezalar verilecekti. Ferman bütünüyle Fars kültürüne yönelen Selçuklu Sarayına karşı Anadolu halkının bir savunması idi. Bu tarihi fermanın son, Türklüğün ve Türkçenin egemenlik bayrağı Anadolu semalarında özgür şekilde dalgalanmıştır.

Dil, düşüncenin ifade şeklidir. Düşünce ve duygular dil yoluyla anlatılır ve böylece anlaşma sağlanır. Bu yüzden dil, insanlar arasında en iyi anlaşma aracıdır. Milli Birliğin kurulma ve gelişmesinde dilin önemi büyüktür.

Bu olay Türk siyasi tarihinde 1071 ne ise, kültür tarihinde de 13 Mayıs 1277 o dur, eşdeğer tutulur. Karaman, büyük olayın yaşandığı yer olarak bütün övgülere layıktır.

DİL BİRLİĞİ

Dil, düşüncenin ifade şeklidir. Düşünce ve duygular dil yoluyla anlatılır ve böylece anlaşma sağlanır. Bu yüzden dil, insanlar arasında en iyi anlaşma aracıdır. Milli Birliğin kurulma ve gelişmesinde dilin önemi büyüktür. Sosyolojik olarak millet tarifinde en önemli temel unsur, aynı dili konuşmadır. Milli kültür, ancak dil sayesinde gelecek kuşaklara intikal eder.

Dil ve düşüncenin birlikte evrildiği ve birinin ötekini etkileyerek hızlandırdığı kesindir. İnsanın bilgisini sürekli kılma ve arttırma yeteneği ona kültürünü geliştirme ve doğaya giderek daha çok egemen olma olanağını verdi. Dilin Tanrısal bir armağan olduğu düşüncesi, birçok mitolojide yer alır.

İSLAMDA ŞEHİRLEŞME

İslam kültürü temelinde şehir kültürü vardır. İslam dini Mekke'de doğmuş, "medeniyet" kelimesine kaynaklık eden şehir anlamında Medine'den dünyaya yayılmıştır. İlk şehirleşme süreci hicretten sonra Yesrib / Medine de yaşandı. Burası muhacirlerin gelmesiyle farklı kabile, din ve ırktan insanların bir arada yaşadığı yer haline geldi. İslam medeniyeti, şehirleşmeye ivme kazandırdı. Bu bölgeler güvenli şehir, kasaba ve nahiye yerleşimleri olarak göçebeleri bu merkezlere çekmiştir. Müslümanların hayat anlayışları ve mekan tasavvurlarının ürünü olan İslam şehri, merkezden çevreye doğru dairesel olarak genişler. İslam, şehir hayatını öne çıkaran bir dindir.

Yunus'un düşünce dünyasında ilim, Allah hakkında bilgi (Marifetullah) ile irtibatlı, kendilik bilgisine özgü kavramdır. "İlim, ilim bilmektir. İlim kendin bilmektir".

İslam şehri, fiziki olarak şehri kuran ve orada yaşayan halkın sosyal ve kültürel anlayış ve ihtiyacıyla şekillenmiştir. İslam şehirleri kültürel merkez olarak yönetim, cami, Pazar yeri ve mahalle gibi temel unsurlardan meydana gelir. Bunlara ilaveten hamam, mezarlık, park ve bahçe alanları mevcuttur. Geçmişte, güvenlik gerekçesi etrafı hendek ya da sur ile çevrili idi.

Türk toplumu, Orta Asya'da göçebe hayatı yaşardı. Bu yüzden at kültürü ve çadır kültürü gelişmişti. Türkler Anadolu'ya yerleşince, yerleşik hayatın getirdiği kültür değişikliğine uğradılar. Çadır kültürü yerini mimariye bıraktı. Diğer sanatlar değişmeye başladı. İnsanlar arasındaki ilişkiler değişti. Eğitim olayı değişti. Medreselerde matematik, tıp, astronomi alanlarında gelişmeler sağlandı.

YUNUS EMRE

1240-1320 Yılları arasında yaşadığı bilinen Yunus Emre, Anadolu tasavvuf edebiyatının büyük şairi ve Türkçe şiirinin öncüsüdür. Bu gün de tazeliğini koruyan şiirleri 13'üncü yüzyıl Anadolu insanının, hatta bütün insanlığın sorunları, umutları ve korkularıyla sıkı sıkıya bağlıdır. Halk tarafından yaşamı destan haline getirilen, ermiş

bir kişi olarak kabul gören Yunus Emre, Anadolu Selçuklu Devleti'nin Moğol akınları karşısında yıkılma sürecine girdiği; Beylerin yer yer ayaklanıp, saltanat davasına kalkıştıkları, Anadolu'nun karışık bir döneminde yaşamıştır.

Bu dönemde Moğol baskısıyla çok sayıda Türkmen, İran ve Horasan'dan Anadolu'ya göçmüştü. Her türlü inanç ve düşüncedeki bu Türkmen boyları, kendilerine uygun bir yaşam alanı yaratmaktaydı. Canından bezen halk, çileli bir yaşam ortamında idi.

Yunus Emre'nin biyografisinde mürşidi Taptuk Emre'dir. Moğol istilası dolayısıyla bir grupla geldiği tahmin edilen Taptuk Emre Nallıhan'daki mekanında irşat faaliyetlerinde bulunuyordu. Yunus, buğday ihtiyacını karşılamak üzere Hacı Bektaş Veli ile tanışmış, Hacı Bektaş onu Taptuk'a yönlendirmiş. Yunus kırk yıl boyunca Taptuk'un hizmetinde bulunmuş, şeyhi tarafından yoğun nefis terbiyesine (riyazetler) tabi tutulmuş, bu süre zarfında ihlas ve samimiyetinin göstergesi olarak dergaha taşıdığı odunların bile düzgün olmasına dikkat etmiştir. Nihayetinde şeyhin verdiği icazetle halkı irşada başlamasıyla, seyahat ettiği yerlerde gördüğü kabul ve toplum nezdinde saygınlığı devamlı artmıştır.

Yunus Emre 13-14'üncü yüzyıl Anadolu'sunda hakim tasavvuf kültürü ve düşüncesine sahiptir. Ona göre manevi yolu kat etmek aşk sayesinde mümkündür. Onun dizilerinde aşk, insanın insan ile, insanın evren ile, insanın Allah ile arasındaki ilişkiyi düzenler. İnsanın Allah ile arasındaki ilişkiyi düzenleyen, insanın alemdeki varlık gayesini anlamlandıran, çerçevesi geniş bir temaya sahiptir. Aşk, Yunus'ta nihai olarak mutlak varlığa dönük bir meyildir. Aşk sayesinde mutlak varlığın birliği

idrak edilir ve gerçek tevhit özümseilir (Vahdet-i Vücut).

Gerçek tevhide erişen ise "Yetmiş iki millete bir nazar" ile bakmaya başlar. Evrende kötülük, şer gibi niteliklere değer atfetmez deyişle "Ahsen-i takvim" (en güzel hal ve suret) üzere yaratılan insan, ilahi özelliklere sahiptir. İnsanın bu vasfıyla irtibatlı olarak "gönül" Yunus'un düşünce dünyasında sarsılmaz bir konuma sahiptir.

Yunus'un düşünce dünyasında ilim, Allah hakkında bilgi (Marifetullah) ile irtibatlı, kendilik bilgisine özgü kavramdır. "İlim, ilim bilmektir. İlim kendin bilmektir". Kendilik bilgisinin elde edilmesiyle birlikte marifetullahın açığa çıkması ile kişi bütünüyle yetkilenmiş "kamil bir insan" hüviyetine bürünmüştür.

Yetkinleşmenin izah yollarından biri de "devir" telakkisidir. Devir, insanın gayp aleminden ayrılıp maddi aleme gelişini, ardından ilk ve asli vatanına dönüşünü, kısaca "her şeyin aslına rücu edeceği" fikrini ifade eder. Derviş Yunus bu yolda yürümüştür.

Sofiliği

Şiirlerinde ele aldığı kavramlar onun derin bir din ve tasavvuf bilgisine sahip olduğunu, İslam ilimlerini ve edebiyatını çok iyi bildiğini gösterir. İnsan tanrı ile, başka insanlarla ve özellikle kendisiyle olan ilişkiyi düzenlerken barış, sevgi, inanç kavramlarını esas alan "Hakk", "halk" ta sevme yolunu önererek Tanrı sevgisini soyutluktan çıkarıp, somutlaştıran Yunus Emre, bütün mutasavvıflar gibi, bu alemin ve bu alem içindeki tüm yaratılmışların Tanrı'nın birer tecelisi olduğuna, bu yüzden Tanrı'dan ayrılamayacağına, ayrı düşünülmeyeceğine inanır. Şiirlerinde bu inancı işler.

“Yaratılmışı severiz, yaratandan ötürü” sözleri onun hayat felsefesinin özüdür. Halka inmenin, halk içinde olmanın, halkı sevmenin günahı ve sevabı ile onun içinde ve onunla birlikte yaşamının sonsuz hazzı ve bilinci içindedir. Bu hazzı ölümsüzlüğün, öldükten sonra da yaşamın bir sırrı olarak bilir ve düşünür.

Sevgi

Halkını seven, ona hizmeti en büyük ibadet bilen, onunla kaynaşıp onunla bütünleşen hangi fani unutulmuştur? Yunus’un gözünde halk sevgisi ölümsüzlüğün tek yolu, yaşarken, yaşamışlığın farkına varılan en büyük ve gerçek bilincidir. Toplumsal hayatın bireyi olan insan, kendi değer ve kıymetlerine değer vermelidir. Bunun gerçek olması da yaşadığımız toplum içinde yaşamış, yahut yaşayan değerleri tanıyıp bilmekle olur. İnsan önce yaşadığı çevresini, sonra bölgesini sonunda ülkesini tanıyarak bilmelidir. Geçmişini, medeniyetini, kültürünü, tanımayan bilmeyen insan olur mu? Sevgi bahçesinde çiçekler dermeye muhtaç, çağları aşan deyişle Yunus, Mevlana Celalettin’in bu dünyadan göçtüğü yıllarda;

“Ben gelmedim dava için, Benim işim sevi için” seslenişinde bulunur. Bu sıralar Yunus medreseye seyrek uğrar. Hocaları olgunlaşan Yunus’u nerelerde olduğunu sormazken, medrese arkadaşları sorunca, gülererek onlara şöyle seslenir.

*“İlim, ilim bilmektir,
Okumaktan mana ne,
İlim kendini bilmektir,
Kişi Hakk’ı bilmektir,
Sen kendini bilmezsen,
Çün okudun bilmezsin,
Ya nice okumaktır ?
Ha bir kuru emektir.”*

Değişinden sonra Danışmendler¹ haklı olsa gerek dediler. Yunus boynunu bükük;

*“Gelin tanış olalım,
İşi kolay tutalım,
Sevelim sevillelim,
Dünya kimseye kalmaz.”*

Danışmendler Yunus’un bu sözlerine güldüler. Yunus aldırma. Gördüğünü söylediği üzerine gülmüdüğü, önemli değildi. Onun akli fikri Tabtuk Emre’deydi. Aldırma. Arkadaşı “ne o miskin derviş” dedi.

Bunun üzerine Yunus’un cevabı ;

*“Adımız miskindir ²bizim,
Düşmanımız kindir bizim,
Biz kimseye kin tutmayız,
Kamu alem birdir bize”*

Sözlerinden sonra; ben ancak insanın insana bilerek kötülüğüne yanarım. Gönül kırmasına acırım. Çünkü inanırım ki ;

*“Bir kez gönül yıktın ise,
O kıldığın namaz değil,
Yetmiş iki millet dahi,
Elin yüzün yumaz değil” dedi.*

“Gönül kırmamak namazdan da mı önemli” sorusuna Yunus’un cevabı “evet her şeyden önemlidir. Her şeyden amma neyleyelim ki sizler gibi danışmend’in cahili, anlamaz bu işleri” diyerek cevapladı. Yunus Emre’nin görüş ve düşüncesine göre, insan hayatının her döneminde zaman ve zemine göre ihtiyaçları, hatta duygu ve düşünceleri değişebilir. Değişmeyen tek ihtiyaç vardır; sevgi ve dost ihtiyacı. Bu öyle bir ihtiyaçtır ki, ekmek ve su’dan daha önemlidir. Burada ele alınan

Yunus’un dili, insan sevgisine dayanan felsefesi ile doğruluk ve dürüstlüğü en güzel örneklerini şiiir ve ilahileriyle vermiş, arı Türkçe ile düşüncesini dile getiren düşünürdür.

sevgi, sözü edilen dost “Allah için sevgi, Allah için dostluk” tur.

*Yarin, gönlü sırcadır,
Dikkat et, kırmayasın,
Sırca kırıldıktan sonra,
Bütün olası değil.*

Yunus Emre her konuda sevginin kaynağı olan “gönlü” hedef alır. Sevgiden yola çıktığı için, bu kadar yüce ve canlı kalabilmiştir. O sadece kendi insanımızı değil, bütün insanlığı mutlu görmek ister. Yunus’un işi saadet ve gönül işidir. Gönül gülerse kişi huzurdadır.

Yunus’un dili, insan sevgisine dayanan felsefesi ile doğruluk ve dürüstlüğü en güzel örneklerini şiiir ve ilahileriyle vermiş, arı Türkçe ile düşüncesini dile getiren düşünürdür. Halka, halkça sesleniş içten olmuş, Türkçeyi o kadar güzel ve duru kullanmış ki, şiiirleri ve sesleniş, anlam canlılığını kaybetmeden, arı Türkçe’si nesilden nesile geçerek halkın gönlüne yerleşmiştir. Kendisi doğup büyüdüğü topraklarda, Anadolu’ya ve sonra dünyaya ışık saçmıştır.

Allah Sevgisi – İlahi Aşk

Yaşadığı yüzyılda Haçlı Seferleri, diğer yandan Moğol saldırıları karşısında birlik ve beraberliğini

1 İlim irfan sahibi. Osmanlı Devletinde müderris asistanı.

2 Fakir, zavallı, zarurete düşmüş.

Kültür ve dil birliği için uluslararası en iyi örnek; askeri güç ile tesis edilen İngiliz İmparatorluğu, kültür ve dil birliği sayesinde 32 devleti içine alarak İngiliz devletler topluluğu olarak günümüzde devam etmesidir.

kaybetmiş, yarınından ümitsiz, güvensiz ve üzüntü içerisindeki Anadolu insanını Allah aşkıyla birleştirmeye çalışmış, insanların birbirlerini sevmesini, birbiriyle kaynaşmasını istemiştir. Allah sevgisi, ölüm, hayata bağlılık, ilahi devlet, insan sevgisi konularını işlemiştir. İçinde engin bir Allah sevgisiyle, insan sevgisi bütünleşmiş, kötülüklerden arınmış, tertemiz, kursesiz insan arar. Savaşlara karşı barışı önerir. Temiz ve duru Türkçe ile yüz yılları aşarak, günümüze kadar gelen evrensel boyutlara ulaşır. "Hakkı gerçek sevenlere Cümle alem kardeş gelir". Yunus Emre'ye göre manevi yolu kat etmek aşk sayesinde mümkündür.

Yunus'tan Değişler;

Vatan ve millet bütünlüğünün manevi bekçiliğini yapmış, yurt topraklarında birliğin sağlanması için türlü inanç sistemlerini birleştirmek için, kendi deyişleriyle yetmiş iki millet arasında gönül ve iman birliği ve beraberliğin kurulmasına çalışmıştır.

"Yetmiş iki millete bir göz ile bakmayan,
Şer'in evliyasıyla, hakıyatta asidür"

Deyişle Anadolu'da manevi birliği kurmak emel ve ülküsü ile sevgi yolunda yetmiş iki milleti bir iman safında toplamak istemiştir.

Oğuz lehçesi ile Anadolu Türk edebiyatının öncüsü, fani varlığa önem vermeyip;

*Bir garip öldü diyeler,
Üç gün sonra duyalar,
Soğuk su ile yuyalar,
Şöyle garip bencileyim.*

diyebilen yüce insan, şöhrete önem vermemiş, ölümlü dünyada iz bırakmamak için elinden geleni yapmış, gezginci "garip" bir derviş olmak, onun yeryüzü muradı olmuştur. Bununla birlikte halkımız onu çağlar boyunca Allah katında bir ermiş olarak tutmuş, edebiyat tarihinin boşluklarını fazlasıyla doldurmuştur.

*Biz dünyadan gider olduk,
Kalanlara selam olsun,
Bizim için hayır dua,
Kılanlara selam olsun.*

Diyerek seslenen Yunus, insan sevgisine dayanan felsefesi ile doğruluğun ve dürüstlüğün güzel örneklerini, davranışı, şiir ve ilahileri ile vermiş, arı Türkçe ile düşüncelerini dile getiren düşünürdür. Türkçeyi çok güzel kullanarak şiirleri ve sesleniş anlam canlılığını kaybetmeden nesilden nesile geçerek önemini kaybetmemiştir. Doğup büyüdüğü

Dil, milleti meydana getiren en önemli öğelerden biri olarak geçmiş ile gelecek arasında bağı sağlar.

topraklarda, Anadolu'ya ve sonra dünyaya ışık saçmıştır.

Eserleri;

- Risalet'ün Nüşhiyye (600 Beyitlik bir nasihatname olup, dini ve tasavvufi öğütler verme amacı ile Türkçe yazılmış ilk metindir).
- Divan-Sade bir söyleyişle yazdığı 417 şiiri vardır.

Dil, milleti meydana getiren en önemli öğelerden biri olarak geçmiş ile gelecek arasında bağı sağlar.

Büyük filozof Konfüçyus'a sormuşlar;

- Ülkeyi yönetmeyi kalksayinginiz, yapacağınız ilk iş ne olurdu?
- Önce dili gözden geçirmekle işe başladım, demiş.

Dinleyicilerin hayret dolu bakışları ile konuşmasına devam ederek, eğer dil kusurlu olursa insanlar rahatlıkla anlaşamazlar. İnsanların anlaşamadığı bir toplumda baş bozukluk hüküm sürer demiştir.

Kültür ve dil birliği için uluslararası en iyi örnek; askeri güç ile tesis edilen İngiliz İmparatorluğu, kültür ve dil birliği sayesinde 32 devleti içine alarak İngiliz devletler topluluğu olarak günümüzde devam etmesidir.

HACI BEKTAŞ-I VELİ

Anadolu'da Türkçe dil birliği ile siyasi birliğin kuruluşunda büyük emeği olan, Bektaşiliğin kurucusu kabul edilen Hacı Bektaş-ı Veli 13'üncü yüz yılda yaşamış Türkmen şeyhidir. Horasan bölgesinde doğmuş, Moğol istilası sebebiyle gerçekleşen göçler sırasında reisi oluşu oymağı ile birlikte Anadolu'ya gelmiş, o günkü adıyla Karayola (Suluca Karahöyük/Hacibektaş) gelip yerleşmiştir. "Horasan erenleri" diye bilinen çevreye mensuptur.

Kerametini gören hocası ona “Hünkar” lakabını vermiştir. Eğitimi tamamlayıp irşada başladıktan sonra aynı yerde 30 yıl yaşayan Hacı Bektaş-ı Veli 300 halife yetiştirmiş ve bunları irşatta bulunmak üzere civar bölgelere göndermiştir.

Toplumu irşat ederken bir taraftan civardaki Hıristiyanlarla iyi ilişkiler geliştirmiş, onların bir kısmının İslam’ı kabul etmesine vesile olmuştur. Bu arada yetiştirdiği halifeleri etrafa göndererek irşat halkasını genişletmiştir.

Bunlar gönül erenleri olarak İslam’ın yayılmasına vesile olmuşlardır. Bu erenlerin bir kısmı fetih öncesi giderek Anadolu ve Balkanlarda Türk kültürünü aşılayıp, Osmanlı Devleti’nin insanlara verdiği değeri, adaletini, inanç ve düşünce hürriyeti getirerek yaşam ortamına müdahale etmediğini irşatları ile fikri zemini hazırlayarak fethe vesile oluyor, hatta bu sebeple savaş yapmadan yerler kazanılıyordu. Osman Gaziler, Samsa Çavuşlar, Ak Dedeler, Köse Mihailler, Dursun Fakiler, Orhan Gaziler... ellerinde kılıç fetihler yaparken, Gönül Erenleri gönülleri fethediyordu. (Yakın tarihte Macaristan seyahatinde, Budapeşte’de bulunan gönül ereni Gül Baba’nın mezarını eşim Ayla Batur ile ziyarette bulduk.”Nur içinde yatsın” güzel bir park içinde, temiz ve bakımlı mezarı olmasına memnun kalarak, Devletimizin ilgisine müteşekkirdim.)

Hacı Bektaş-ı Veli, fikri şahsiyeti ve tasavvufi yönü ile İslam ilimlerine nüfuz ettiği, tasavvufi anlayıştaki benzerlik, kurduğu Bektaşilik inancı bakımından Ehl-i Sünnet’tir.

Eserleri;

- Makalat,
- Kitabü’l-Fevaid,
- Fatıha Tefsiri,

- Şerh-i Besmele eserleri vardır.

Hacı Bektaş-ı Veli’ ye isnat edilen, dini ve fikri şahsiyetini de yansıtan güzel sözleri bulunur; “İncinsen de incitme”, “Eline, beline, diline sahip ol”, “Hak, güneşten daha zahirdir,³ “İlimden gidilmeyen yolun sonu karanlıktır”.

Meşhur bir deyişi ;

Sevgi muhabbet kaynar, yanan ocağımızda,

Bülbüller şevke gelir, gül açar bağımızda,

Hırslar, kinler yok olur, aşkla meydanımızda,

Arsanlarla ceylanlar, dosttur kucağımızda.

Her yıl 16 Ağustos’ta Kırşehir ilinin Hacıbektaş ilçesinde “Hacı Bektaş-ı Veli”yi anma törenleri yapılmaktadır.

TÜRK DİLİ

Türk dili ve lehçelerinin adıdır. Anadolu’ya yerleşen Türk boylarının kurdukları Beyliklerde Türkçeden pek ödün vermemişlerdir. Karamanoğlu Mehmet Bey’in her yerde Türkçe kullanılmasını istemesi bu açıdan önemlidir.

Osmanlıca diline çeşitli dönemlerde bir takım tepkiler gösterilmiş. Tanzimat döneminde yazı ve konuşma dili arasında ayrılıkları kaldırmak yönünde çalışmalar yapılmıştır. Örneğin; Şinasi, gazetesinde halkın anlayacağı bir dil kullanmış, Mehmet Emin Yurdakul yalın dille yazdığı şiirlerle katkı da bulunmuştur.

Cumhuriyetin kurucusu Atatürk, dilin millet hayatında önemine müdrik olarak apayrı önem vermiş “Türk Dili’nin kendi benliğine, aslındaki güzellik ve zenginliğine kavuşması için Devlet kurumları-

³ Meydanda, açık, aşikar.

Anadolu’ya yerleşen Türk boylarının kurdukları Beyliklerde Türkçeden pek ödün vermemişlerdir. Karamanoğlu Mehmet Bey’in her yerde Türkçe kullanılmasını istemesi bu açıdan önemlidir.

nın özen duymalarını” isteyerek dil konusundaki amacı zengin, güzel ve milli “Türk Dili”ne kavuşmak olmuştur. “Türk Ulusundanım diyebilmek için Türkçe konuşulmalıdır”, demişlerdir.

Türkçeyi Devlete mal edilmesinden sonra, onun zengin ve güzel bir dil olmasına yönelik çalışmalar sonucu, herkes tarafından anlaşılır ve okunur hale getirmek için 1928 yılında “Harf Devrimi” yapılmış, sonra “yabancı diller etkisinden arındırıp kurtarmak lazımdır” denilerek ilmi metotlar ile geliştirmek üzere 1932’de “Türk Dil Kurumu” kurulmuştur.

Türk Dil Kurumu; dil bilgisi üzerine araştırmalar yürütmüş, yeni sözcükler ve terimler türetme işine girişmiş, eski metinlerdeki sözcükleri taramaya, Anadolu ağızlarındaki söz varlığını derlemeye yönelmiştir. Bu gün Türkçemizde 80 bin, çeşitli bilim kelimeleri de katarsak 100 bin dolayında sözcüğün bulunduğu söylenir.

Anadolu 1071 Malazgirt Zaferi sonrası Türk Yurdu olmuş, yüz yıllar süresince yaşanmışlıklar, tecrübeler, Türk-İslam değerleri, milletin manevi varlığı ve düşünce birliği ile hasıl olan fikir ve sanat ürünleri ile an’a-

nelerin harmanlanarak “Anadolu İrfanı” oluşmasında” Dil Birliğinin” etkisi büyük olmuştur. Çeşitli zihni melekelerin gelişmesi, zenginleşmesi ve bu zenginleşmeyi temel teşkil eden bilgilerin bütünü ile Türk Kültürü Anadolu’ya yerleşmiştir.

KAYNAKÇA

1. Okul Kültür Ansikl. Cilt 2 sh 322 – Cilt 4 sh 1206
2. T. İslam Ansikl 3 Cilt sh 219 – Cilt 8 sh 428
3. Genel Kültür Ansikl. Cilt 4 sh 2259
4. Meydan Larousse Gençlik Ansikl. Cilt 4 sh 376
5. Temel Britannica Cilt 19 sh 210
6. Alperenler Ocağı- Özgen Keskin

EK-1

KARAMAN’DA TÜRK İLİ BAYRAMI VE YUNUS EMRE ANMA TÖRENLERİ

Karaman’ın son asil Kaymakamı olarak görev yaptığım süre içinde de Anma Törenleri, Karamanoğlu Mehmet Bey’in ünlü Fermanı ilan ettiği 13 Mayıs günü her yıl olduğu gibi yapıldı. Tören önce Mehmet Bey büstünün bulunduğu alanda yapıldıktan sonra Salon Toplantısı olarak devam edildi.

Karamanoğlu Mehmet Bey “Türk Dili”nin üstünlüğü ve zenginliğini yürekten inanan bir insan olarak milli birliğin sağlanmasında Türk Diline verdiği önemi belirten konuşmalardan sonra salon toplantısına geçildi. Yunus Emre’nin insan felsefesine dayanan, en arı Türkçesi ile düşüncelerini şiirleri ile sesleniş dile getiren konuşmalar yapılarak devam eden toplantılara Karaman halkı büyük ilgi göstermiştir.

Belediye Başkanı Hasan Özkaymak ile birlikte organize ettiğimiz toplantılarda tanınmış edipler yanında, Konya Selçuk Üniversite Rektörü Prof. Dr. Halil Cin ve akademi mensupların katkıları hep oluyordu. Bu toplantılar ilçe imkanlarının azlığı sebebiyle ülke çapında istenilen düzeyde ses ve ilgi getiremiyordu. Karaman il olunca imkanlar arttı. Devletin yaklaşımı değişti. Törenler daha görkemli yapılır oldu.

Ord. Prof. Dr. Sadi İrmak

Konya’nın yetiştirdiği ünlü düşünür, doğum bölgesi ile ilgisi hiç kesmemişti. Üç yıl kaldığım görev süresince, her yıl ilçeye teşrif ettiklerinde Karaman hakkında bilgi alıp ilişkiyi devam ettirmişti. Ülke sevgisini içinde daima yaşatan, topluma ilgisini sürdüren, canlı ve kuvvetli hafızasıyla olayları hatırlayıp bizlere ışık olmuştu.

Beyefendi Hocamızın Dil Bayramı ile ilgili düşünceleri ve yapılması gereken çalışmaları öneren 16 Haziran 1988 tarihli değerli mektubunu birlikte okuyalım;

“ERDİ BATUR

Karaman Kaymakamı

Dil Bayramının” ülke çapında kutlanmasını gereğine inanıyorum. Bu amaçla gelecek yıla kadar Karaman’da “Ana Dil Anıtı” yapılmasını önermekteyim. Bu anıt yine aynı adı alacak bir parkın içine konabilir. İlk aşamada anıtın bir projesi için girişimde bulunmalıyız. Böyle bir anıta Mehmet Bey, Yunus, Yusuf Hacı, Kaşgarlı Mahmut, Ziya Gökalp’i temsil edecek fikirler konabilir. Anıtın merkezine Atatürk büstü konur. Bunu gerçekleştirmek için bir fon kurmamız gereklidir.

Ayrıca, ana dil törenlerinin memlekete şamil bir kutlama haline getirilmesi gerektiğine inanıyorum. Bu amaçla Sayın Devlet Başkanımız ve Atatürk Yüksek Kurumu’na baş vurulabilir.

Merasimlere başta Devlet Başkanımız olmak üzere, Devlet büyüklerinin davet edilmesini lüzumlu görmekteyim.”

Ord. Prof.Dr. Sadi İrmak- İstanbul Üni. Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Ens. Üyesi

İmzalı mektubunu göndermişti. Bu güzel ve yerinde düşünceleri gerçekleştirmek için, ne yazık ki zaman elvermedi. Üç ay sonra Karaman’dan ayrıldık. Sayın büyüğümüz değerli bilim adamı, o tarihlerde yaşayan ordinaryüs unvanlı son hocalardan biriydi. Memleketinde ve ülkesinde sevilen hocamız siyasete girip Bakanlık, TBMM Başkanlığı yapmış, daha sonra Başbakanlığa atanmış Devlet büyüğümüzü şükran ve rahmetle anıyorum.

“Ana Dil Anıt” önerisini Karaman Valisi ve Belediye Başkanı’nın ilgililerine, Sayın Cumhurbaşkanımızın takdirlerine sunarım.